

כסף במשפחה

כיצד מחנכים את ילדינו להשתמש נכון בכסף? לא לבזבז מידי, ובו בזמן לדעת להנות ממנו? איך מלמדים אותם את ערכו של הכסף, שלא יזלזלו בו, וכיצד בהדרגה מאמנים אותם לנהל תקציב?

אין ספק, שכשהילדים צעירים, החינוך הכספי שלו אינה בראש מעיניהם של ההורים. עוסקים יותר בהצלחה הלימודית, החברתית ובפיתוח הדימוי העצמי שלהם. נושאים 'בוערים' יותר בחינוך. כשהילדים צעירים האחריות על הכסף היא כולה של ההורים, הם המחליטים, והילדים לכאורה משוחררים מהצורך לעסוק בו. אך לא לגמרי...

בחברה המערבית בכלל, ובארצות הברית בפרט- כסף הוא כמעט חזות הכל. הילדים נתקלים בכסף מגיל צעיר, יודעים שאת הכל קונים, שיש דברים יקרים שלא קונים. הם מפתחים רצונות הקשורים לכסף, שומעים את הוריהם מדברים על כסף, ונחשפים לפרסומות ותכנים במדיה שעוסקים בכסף. 'התקופה הנאיבית' שלהם קצרה, ומהר מאוד ההורים מוצאים בתוך הבית ילדים שהם צרכנים מתוחכמים ומלומדים. בעיקר יודעים לדרוש ולרצות עוד ועוד דברים העולים כסף...

לדעתי, יש להתחיל את החינוך הכספי של ילדים בגיל צעיר
בחינוך כספי כוונתי, לתת להם ידע בנושאים הקשורים לכסף, ולתרגל אותם במיומנויות הקשורות לכסף. כל גיל בהתאם ליכולתו כמובן.

חשוב ללמד אותם לנהל תקציב, לקנות בהתאם לכסף שיש להם.
לדוגמא, ילד בן 3-4 יכול לקבל דולר או שניים בכניסה לסופרמרקט ולחפש לו את הממתק שרוצה, ושמשפיק לו הכסף בשבילו.
ילד בן 10 יכול לקבל סכום ידוע מראש לקניית מתנה לחבר, ולתכנן את הבחירה לפי התקציב.
לדעתי, מגיל 10 ואילך (כל משפחה בהתאם לסגנונה) יכולה להתחיל לתת לילדים דמי כיס. סכום קבוע שמיועד לדברים קבועים מראש. כל משפחה יכולה להחליט על הגיל, אבל אני ממליצה בחום על השימוש בדמי כיס. זו התחלת התירגול של ניהול תקציב, לבזבז לפי היכולת שלך.

הורים רבים מסתפקים בלהגיד לילדים: "אל תבזבז יותר מידי..." , "זה יקר מידי", "אתה רוצה יותר מידי" ... אמירות מעורפלות ובדרך כלל כועסות שאינן מלמדות את הילדים דבר. מלבד את התחושה שכסף הוא דבר מסובך ומעורר רגשות לא נעימים סביבו. זה לא מקדם את החינוך הכספי שלהם .

צריך לתרגל את הילדים מגיל צעיר כדי שירכשו בהדרגה את המיומנות:
בהמשך לדוגמאות לעיל- כשילדים מתאמנים ביומיום באיך לקשר קניה לסכום כסף שיש לך, הם לומדים מיומנויות חשובות הקשורות לכסף בפרט ולחיים בכלל: **להתאפק ולדחות סיפוקים**, כי אי אפשר לקנות הכל ובכל מחיר. **לבחור** מה לקנות ועל מה לוותר. לתכנן מראש, **לחסוך** בהווה בשביל קניה גדולה יותר

בעתיד. אלו מיומנויות שיעזרו להם בעתיד- כשיגדלו, יצאו מהבית, יצרכו להסתדר עם כספים משלהם.

הורים רבים עומדים מול שוקת שבורה בגיל הבוגר מול ילדים שאינם יודעים בכלל איך להסתדר עם כסף. לא לימדו אותם, והם יודעים יותר להתלונן ולדרוש מאשר להסתדר בעצמם. אם ילמדו את המיומנות בהדרגה במהלך הילדות וגיל ההתבגרות יגיעו 'לרגע האמת' העצמאי שלהם במצב טוב יותר.

תחום נוסף וחשוב בחינוך הכספי הוא ידע על כסף

במשפחות רבות 'לא מדברים על כסף'. חושבים שזה 'לא נושא לילדים'. מדברים בשקט, שהילדים לא ישמעו. כשיש משבר כספי, מסתירים אותו. כתוצאה מכך ילדים סופגים את הרגשות הקשורים לכסף (או לחוסר שלו) - מתח, חרדה, כעס, ויודעים על כסף בפועל מעט מאוד.

כפסיכולוגית שמעבירה שנים מבחני אינטליגנציה הופתעתי תמיד לגלות, שילדים חכמים מאוד מתקשים בשאלות הקשורות לכסף. כך למשל- למה שמים בולים על מעטפה? למה צריך בנקים? מה התפקיד של כרטיס אשראי, וכו'?. הם לא ידעו כי אף אחד לא לימד אותם.

לדעתי הורים צריכים ללמד את הילדים על העולם הכספי

לא לימודים פורמליים בקורס רשמי, אלא בדרך לא פורמלית בחיי היומיום. להסביר להם דברים שקורים סביבם, שאבא ואמא עושים (משלמים בסופרמרקט), שקוראים בעיתון (על משבר המשכנתאות). אפשר להסביר להם מה זאת משכורת, ולמה משתמשים בצ'קים. מה תפקיד הבנק, מהו חסכון, מהן מניות, מהו ביטוח רפואי, תשלום חשבונות...ועוד ועוד. נושאים רבים קשורים לכסף, וצריך לדעת אותם. שוב, כל ילד בהתאם לגילו.

לדעתי, כסף צריך להיות נושא שמדברים עליו בגלוי כמו כל נושא אחר

הילדים לומדים מתמטיקה בבית ספר, הם יכולים להבין חישובים חשבוניים- כלכליים גם בחיים עצמם. הם רואים פרסומות בטלוויזיה, ויכולים להבין את הפיתוי לקנות, גם כשאינן לך. הם נחשפים לכסף בכל פינה- עדיף שילמדו להתמודד איתו.

ככל שילדים ידעו יותר על כסף, על תקציב וחישובים כספיים. על הפסיכולוגיה של קניות- כך יוכלו להסתדר טוב יותר בחיים בתחומים אלו. מנסיוני האישי והמקצועי ילדים סקרנים ומעוניינים לדעת עוד בנושא. הם פתוחים ללמוד, במיוחד אם ההורים רגועים וענייניים בדיבור על הנושא.

לכן המלצתי לסיום להורים:

-ראו עצמכם כמחנכים של ילדיכם בתחום הכספי. אתם היחידים שיכולים לעשות זאת. בתי הספר לא עוסקים כיום בנושא, ואין מישהו אחר שיכשיר את הילדים (אולי כפי שלא הכשירו אותנו מספיק)

-היו סבלניים, כי הלמידה ממושכת. לא קל להסתדר עם כסף, ולראיה- גם לנו
כמבוגרים יש 'נפילות': מבזבזים אולי יותר מידי, לא נהנים מהכסף...תנו
לילדים צ'אנס ללמוד בהדרגה על כסף. אל תכעסו, אל תעבירו חרדה ומתח
בנושא, והם ישתפרו
-קיראו בהרחבה על הנושא, במאמר באתר שלי: "לדבר על כסף ולהרוויח".

שיהיה בהצלחה, ובהנאה...
ממני, חלי ברק- שטיין

פסיכולוגית חינוכית מומחית. יועצת להורים, משפחות וזוגות.
מחברת הספרים: 'בגובה העיניים', 'תקשיבו לי רגע', 'כשהילדים יוצאים מהבית'

helibarak1@gmail.com
www.helibarak.com